

Et visuelt notat

Da beboere og medarbejdere sammen skulle finde frem til Toftens værdier, fik de hjælp af en konsulent og af en kunstner. De mange værdi-malerier har holdt værdierne i live ud over temadagen

Brugsforening. Det var nok det ord, der indtil for nylig bedst beskrev indgangspartiet i botilbudet Toften i Kværndrup. Det er der ændret på. To store billeder pryder indgangspartiet, og det er billeder, som både medarbejdere og beboere føler noget særligt for. På billederne kan man se Toftens værdier, dokumenteret i malerisk form af kunstneren, Karsten Auerbach, som fulgte og visualiserede værdiernes tilblivelse.

”Værdier er meget gode på papir, men når man ser dem som billeder, bliver de nærværende,” fortæller en tilfreds Tommy Neesgaard. Han er leder af Toften og kendte i forvejen til Auerbachs arbejde med at visualisere forandringsprocesser og til konsulent Annette Nygaards evner til at færdes i socialpsykiatrien.

”Når man skal ændre på kultur og holdninger, har man brug for inspiration fra folk uden for organisationen. Samtidig er det vigtigt at vælge en konsulent, der kender so-

cialpsykiatrien og kan rumme, at folk måske går midt i det hele,” forklarer han.

Og folk går ofte fra arrangementer på Toften. Det gjorde de også på værditemadagen, men de kom også ofte tilbage, og flere end sædvanligt deltog. Det skyldes ifølge Toftens medarbejdere, at dagen var grundigt planlagt, og at beboerne var inddraget i forarbejdet.

Medarbejderfrustration

Baggrunden for arbejdet med værdier var frustration over stemningen. I 2005 åbnede Toften med nitten toværelses lejligheder og fællesrum. I vinteren 2008 var hvedebrødsdagene ovre, og der havde været flere udskiftninger i beboergruppen. De første års gejst og sammenholdsfølelse var afløst af en del forvirring og konflikter om forventninger til hinanden.

”Der var kommet sådan en ’dem og os’-stemning,” forklarer socialrådgiver Kirsten Olsen. ”Det var hårdt. Beboerne sagde ting, som at medarbejderne skulle lave mad, ’for det får I løn for’ osv. Beboerne påtog sig en klientrolle, som ligger langt fra det mål, vi har for vores indsats.”

Konsulenten mente, at første skridt i værdiarbejdet skulle være at finde de faglige og personlige værdier, som personalet tager med på arbejde.

”I personalegruppen lærte vi en interviewteknik – den lyttende fortælle måde – som vi afprøvede på hinanden. I disse samtaler fik vi lokaliseret de væsentligste værdier i vores egne liv,” fortæller stedfortræder Ellen Markvard.

En tavle med udsagn

For at beboerne også skulle vænne sig til tanken om at arbejde med værdier, tilbragte både konsulenten og kunstneren et par eftermiddage på botilbuddet. Kunstneren malede skitser fra hverdagslivet, som man kunne tale ud fra. Konsulenten talte med beboerne og fik mange ting at vide, som personalet ikke vidste. Derfor opfordrede hun også personalet til at genfinde deres nysgerrighed; bare fordi man har "boet" sammen i fire år, betyder det ikke, at man kender hinanden ud og ind.

Med samme interviewteknik, som personalet havde brugt på hinanden, og med deres genfundne nysgerrighed interviewede medarbejderne nu beboerne.

"Når man sætter sig ned og taler med folk om, hvad der betyder noget i deres liv, bliver værdier meget konkrete. Vi skrev værdierne ned på små sedler og hængte dem op ud for billeder af beboere og medarbejdere," fortæller Ellen Markvard.

Tyve minutter

Når værdierne langsomt får liv på vægge og tavler og i samtaler, bliver nysgerrigheden vakt – ligesom ejerskabet. På den store temadag fik værdierne det store liv.

Alle var blevet skriftligt inviteret, maden var flot rettet an, og beboere og medarbejdere sad mellem hinanden ved caféborde. Man sad sammen i højst 20 minutter ad gangen. Resten af tiden brugte man i mindre grupper, hvor man fælles løste opgaver. Vekselvirkningen betød, at be-

Maler Karsten Auerbachs ti bud

1. **Det usynlige bliver synligt. Visualisering gør det abstrakte håndgribeligt**
2. **Et fælles verdensbillede. Lad os male et sammen, før vi diskuterer ud fra hvert sit**
3. **Konkretisering. Når store ord skal males, tvinges vi til at konkretisere dem**
4. **Enkelhed. Det komplekse forenkles: Et billede kan sige mere end 1.000 ord**
5. **Visuelle notater fastholder proces og dialog og vigtigt indhold over tid**
6. **Billeder viser helheder: De giver intuitivt overblik**
7. **Billeder viser følelser – og anerkender dem som realiteter**
8. **Billeder er et spejl. En "ufarlig" metaforisk platform for leg med virkelige problemstillinger**
9. **Kreativitet kommer af at se nye nuancer, sammenhænge og synsvinkler i det kendte**
10. **Bredt involvement. Vi tilgodeser flere end de verbalt stærke deltagere**

www.auerbach-art.dk

boerne kunne gå til og fra i løbet af dagen og stadig være en del af arbejdet.

”Karsten Auerbach havde sat 50 af sine malerier op på gangene. Hver cafébords-gruppe skulle så vælge et billede, de syntes sagde noget væsentligt. Og det var bare så spændende at høre folks refleksioner over malerierne. Bagefter skulle vi finde ting i vores omgivelser, vi syntes symboliserede vores værdier,” fortæller Kirsten Olsen.

Undervejs illustrerede Karsten Auerbach. Han lavede det, han kalder visuelle notater, hvor han fangede noget af det, der blev sagt, og gav det nyt liv. Det medvirkede til at fastholde det væsentlige, så dagen ikke druknede i ord.

Værdiernes top 4

Uden at underkende processen så var målet for dagen helt konkret at finde Toftens værdier. Ved afstemning fandt man fire udsagn, der rummer Toftens værdier:

- At møde hinanden med gensidig respekt
- At bo i trygge rammer
- At give og tage imod er livsglæde
- At kunne foretage valg i eget liv er frihed

Det er de fire værdier, som nu er hængt op som malerier i indgangspartiet til Toften. Lidt længere nede ad gangen pynter en stor grøn frø et maleri på sort baggrund. Går man tættere på, ser man en masse udsagn om dagligdagens frustrationer.

”Den frø er alt det, vi faktisk var trætte af, så det ikke bare blev sådan en hurra-dag, hvor den dårlige stemning blev fejret ind under gulvtæppet. Frøen er symbolet på det, vi har turdet kysse for at få den gode stemning tilbage,” forklarer Ellen Markvard.

Personale-recovery

Det er svært at måle i tørre tal, om værdiarbejdet har været en succes. Der blev målt på, hvor mange beboere der deltog i fællesarrangementer efter, og det steg, men den slags holder ikke over tid. Man skal gentage processen eller finde andre måder at holde liv i værdidebatten på. Men arbejdet med værdierne er beskrevet, og både medarbejdere og beboere har givet udtryk for glæde ved dagen.

”Når man er bevidst om sine værdier og har formuleret dem, så tør man være aktør i sit eget liv, og det er en forudsætning for at komme sig,” siger Tommy Neesgaard, som også mener, at der er kommet noget personale-recovery ud af processen. Den opfattelse deler Kirsten Olsen.

”Man får større glæde af at gå på arbejde. Jeg føler mig ikke personligt devalueret, som jeg gjorde før, hvor der var meget kritik i luften. Det frigiver jo noget energi til at lave bedre udviklingsarbejde. Jeg tror også, at jeg er bedre fagligt klædt på i det mere individuelle arbejde med fx handleplaner, fordi jeg ved, hvad det er for værdier, der er i spil hos den enkelte.”

”Det frigiver energi, når der ikke er så meget kritik i luften. Og viden om beboernes individuelle værdier er god viden at have fx i handleplansarbejdet. Og så var det jo sjovt!” Ellen Markvard, Tommy Neesgaard og Kirsten Olsen

Det rusker op

”Det er godt med sådan en dag, det rusker op i folk, og vi lærer hinanden bedre at kende,” siger Ingrid Bang Troelsen, da hun bliver spurgt, hvad hun synes der kom ud af dagen. Hun synes, at personalet er tillidsvækkende, og hun har fundet en ro i sit liv af at komme til Toften. Men de andre beboere har hun ikke nødvendigvis så meget med at gøre, og så får hun ikke sagt, hvordan hun har det.

”Jeg har ikke prøvet at have det der krimskrams inde i hovedet, som nogle beskrev. Men jeg har været angst, og så hjælper det utroligt meget at sætte ord på, hvis jeg har problemer.”

For Ingrid har det en særlig værdi, at der kom malerier ud af det. De er for hende et vidnesbyrd om Toften og de mennesker der, bor der. Og det er godt både for dem, der dagligt færdes i huset, og for pårørende.

”Det er godt, at det, vi talte om, blev malet, så har vi noget at se på og tænke over. Vi kan også huske, hvad vi blev enige om, og vi kan også vise dem, der kommer på besøg, hvad det er for et sted. Billederne hænger jo derude – så ved de, hvad de går ind til.”

Når Ingrid skal pege på den værdi, der betyder mest for hende, så er det den med at møde hinanden med gensidig respekt, og at det også gælder personalet.

”Det er vigtigt, at vi har lavet værdierne sammen både medarbejdere og beboere. Det er respekt. Men den værdi med friheden, den er for højtravende, synes jeg.”

Mod til bedring

”Jeg kan ikke spore en forandring,” indleder Ole Mårtens, da vi har fået sat os til rette i læderstolene i hans store stue med panoramaudsigt over den grønne have.

”Det er det første sted, jeg har kunnet holde ud at bo. Jeg synes, der er for rodet i opholdsstuen, men så kan jeg gå herind til mig selv. Jeg kan ikke så godt lide at være for alene, men her er jo sådan nogle papvægge, så jeg kan høre, at der er lidt liv på den anden side. Så undgår jeg den larmende stilhed.”

Ole deltog i hele værdidagen. Det gjorde han, fordi det var en lejlighed til at sige noget vigtigt.

”Det ligger sådan, at hvis man ikke selv gør noget for at få det bedre, så kommer man aldrig op af den psykiatriske sump. Det viste det billede, jeg valgte. Figuren hævede sig ud af rammen, og det skal vi også. Man skal beskæftige sig med verden uden for Toften og Kværndrup. Man skal turde få det bedre, og tør man det, kan man komme langt i samarbejde med sin kontaktperson.”

Og det er på det punkt, der ikke er sket noget. Ifølge Ole tør folk ikke få det bedre, og det har også noget med medicinen at gøre.

”Godt humør smitter, men hvordan skal man have overskud til det, når man går med sådan en dyne inde i hovedet. Hvis folk kunne slippe lidt af deres medicin, så kunne de træffe nogle beslutninger og blive gladere.”

FAKTA

Botilbudet Toften
Toften 1
5772 Kværndrup
T: 7253 0674

Toften er etableret i henhold til Servicelovens § 108. De 19 lejligheder er opført efter Lov om almene boliger. Lejlighederne ejes af Midtfyns Boligselskab og udlejes af Boligkontoret Danmark. Der er 22 medarbejdere og døgn-dækning.